

**Kozan Kıbrıslar Köyü Cami: Kırsal Alanda Kiliseden Camiye Dönüştürülmüş Bir Yapının
Mimari Analizi**

Doç. Dr. Hülya YÜCEER*

Arş. Gör. Melik EFEOĞLU**

Arş. Gör. Fatma ZOROĞLU***

Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Mimarlık Bölümü

ÖZET

Adana il sınırları içerisinde kiliseden camiye dönüştürülmüş yapıların araştırıldığı bilimsel proje kapsamında değerlendirilen Kıbrıslar Köyü Cami, bugüne dek herhangi bir çalışmaya konu edilmemiş olması ve Kilikya bölgesi arkeolojisi için önemli izler barındırdığı izlenimiyle bu çalışmada ele alınmıştır. Mülkiyeti Kıbrıslar Köyü tüzel kişiliğine ait olan yapı, parseli içerisinde yer alan çeşme ve mezarlıkla birlikte, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.08.2012 gün ve 1226 sayılı kararıyla 2. derece anıtsal yapı olarak tescil edilmiştir. Çalışma kapsamında, saha çalışması sonucunda elde edilen veriler ışığında yapının mevcut durumu belgelenmiş, mimari analizi yapılmış ve tarihsel süreç içinde geçirmiş olduğu işlevsel ve yapısal değişiklikler irdelenmiştir. Bölgenin fiziksel, coğrafi ve tarihsel özellikleri araştırılarak ve bölgedeki benzer mimari özellikler gösteren yapılar incelenerek, mevcut yapının mimari özellikleri analiz edilmiş, değerlendirmesi yapılmış ve dönemsel farklılıklar ortaya çıkarılmıştır, ayrıca korunmasıyla ilgili de öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Yapılar, Kilise, Cami, Adana, Kıbrıslar Köyü

*Doçent Dr., Mimarlık Bölümü, hyuceer@adanabtu.edu.tr

**Arş. Gör., Mimarlık Bölümü, melikefeoglu@gmail.com

***Arş. Gör., Mimarlık Bölümü, fatma.zoroglu@gmail.com

The Mosque Of Kıbrıslar Village: Architectural Analysis of An Appropriated Church in The Rural Areas of Kozan

Doç. Dr. Hülya YÜCEER*

Arş. Gör. Melik EFEOĞLU**

Arş. Gör. Fatma ZOROĞLU***

Adana Science and Technology University
Faculty of Design and Architecture
Department of Architecture

ABSTRACT

The Mosque of Kıbrıslar Village stands as a research worthy example that is assessed in the scope of a scientific project investigating religious building transformations -mainly appropriated churches- within the borders of Adana province. The preliminary literature survey reveals that the mosque has not been subject to any scientific study to date, and that it accommodates traces of several historical periods, which may shed light on the archaeology of Cilicia region. The sole document about the mosque is the inventory form prepared when it was registered as a second degree monumental building by the decision of the Regional Board of the Preservation of Cultural Assets of Adana dated 23.08.2012 and numbered 1226. The study comprise of the documentation of current situation of the building through measured drawings, its architectural analysis, assessment of functional and structural changes throughout its timeline by investigating the physical, geographical and historical characteristics of the region and examining the structures showing similar architectural features in the region. The study concludes with the suggestions for the conservation of the building.

Keywords: Historical Buildings, Church, Mosque, Adana, Kıbrıslar Village

*Associated Prof., Dept. of Architecture, hyuceer@adanabtu.edu.tr

**Research Asst., Dept. of Architecture, melikefeoglu@gmail.com

*** Research Asst., Dept. of Architecture, fatma.zoroglu@gmail.com

1. KIBRISLAR KÖYÜ COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ VE SOSYAL YAPISI

Toroslarda bir dağ köyü olan Kıbrıslar, 2014 yılı nüfus sayımına göre 188 nüfusu ile bugün idari olarak mahalle statüsündedir¹. Adana ilinin 120 km kuzey doğusunda yer alan mahalle Kozan ilçesine ise 37 km mesafededir (Şekil.1). Rakımı 760 m olup, etrafı Toros dağları ile çevrilidir. Mahalleyi oluşturan konutlar kendilerine özel tarım alanları oluşturduğu için birbirinden uzakta konumlanmaktadır. Mahallede kamu yapısı olarak ilkokul, PTT ve cami bulunmaktadır.

Bugün Adana il sınırları içinde kalan ve idari olarak Kozan İlçesine bağlı Kıbrıslar Köyünün yer aldığı bölge tarihte pek çok uygarlığı barındırmıştır. Bölge tarihiyle ilgili kaynaklarda köye ait bilgi bulunmaması nedeniyle en yakın yerleşme olan Kozan tarihi öncelikle araştırılmıştır. Doğuda Osmaniye, güneyde Ceyhan, batıda Aladağ, kuzeyde Feke ve Saimbeyli ilçeleri ile kuzeybatıda Kayseri'nin sınırladığı Kozan ilçesi Hitit, Roma, Bizans ve Ermeni Krallığının egemenliğinde kalmıştır (Tutar, 2011, s. 9). Tarihi kaynaklarda ismi Sis olarak geçen Kozan MÖ 15. Yüzyılda Arvaza ve Kiznatva Krallığı, daha sonra ise Hitit Federasyonundan Asurların yönetimine girmiştir (Kütük, 2004, s. 6). Asur krallarının yıllıklarında Sisium (Kozan) doğu istikametinden gelen III.Salmanassar'ın Que/Hume'de (ovalık Kilikya) işgal ettiği önemli kentler arasında sayılmıştır (Ünal, 2006, s. 19). Roma İmparatorluğu döneminde, Potemly'in konumu tarifine göre Kilikya'nın Charakene havalisinde gösterilen Flaviopolis'in Sis olduğu kaynaklarda belirtilmektedir (Ramsay , 1960, s. 428). Yaklaşık dört yüzyıl süren Roma egemenliği sonrasında beşinci yüzyıl ortalarına kadar Bizans yönetimi hakimiyetinde kalmıştır (Kütük, 2004, s. 7). Anadolu Selçukluları döneminde Türklerin eline geçen şehir, Haçlı istilaları sırasında Ermeniler tarafından idare edilmeye başlanmıştır (Tutar, 2011, s. 53). Bölgede kurulan Ermeni devletinin 1080 ile 1199 yılları arası beylik ve 1199 ile 1375 yılları arası ise Kilikya Ermeni Krallığı olduğu bilinmektedir (Der Nersessian, 1962, s. 631). Daha sonra Memluklar, Ramazaonoğulları ve Osmanlı idaresinde bulunan Sis, en son Kozanoğulları derebeyliği elinde iken Osmanlı idari sistemi içerisindeki yerini tekrar almıştır. 1865 yılında altı yüz kadar Ermeni ve Müslüman hanesi bulunmakta ve 1876 tarihli salnameye göre; Sis merkezinde beş mahalle Srkıntı nahiyesi ile birlikte seksen köy bulunmakta olduğu bilinmektedir. Kıbrıslar köyü bu liste içinde yer almaktadır (Tutar, 2011, s. 53-56). Köyün geçmişini bilen yerel halktan ve tarihi kaynaklarda bahsedilen ve 1865 yılında yayınlanan Fırka-i İslahiye ile ıslah ve iskan faaliyetleri sırasında köyde yerleşik düzene geçildiği düşünülmektedir (Tutar, 2011, s. 11).

1.1.Mevcut Durum Analizi

İncelenen yapı köyün kuzey batısında Velicanlı mahallesine yakın bir konumdadır. İki katlı kargir yapı Kozan İlçesi'ne bağlı Kıbrıslar mahallesinde 37.657654, 35.694443 enlem ve boylamlarında 102 ada 6 nolu parselde 96 m² taban alanı üzerine oturan bir yapıdır(Şekil.2). Köyde en yüksek rakımda yer alan yapı günümüzde cami olarak kullanılmaktadır. %40' lık eğime sahip arazide yer alan yapının

---

¹ Kozan Kaymakamlığı.

doğu ve batı cephesi arasında 4,60 m kot farkı bulunmaktadır. Toros dağları üzerinde konumlanan özgün yapının, kuzey ve güney cephelerine bitişik inşa edilmiş betonarme ek binalar bulunmaktadır. Günümüzde cami olarak kullanılan yapının alt kotunda, ulaşamadığımız fakat özgün olduğunu düşündüğümüz mekanların olduğu tespit edilmiştir. Bu mekânlar kilisenin de önceki dönemlere ait farklı bir yapı üzerine inşa edildiğini göstermektedir. Yapının tarihsel sürecine ilişkin önemli izler barındıran bu bölüm ise güney yönde bitişik inşa edilmiş bina nedeniyle dışarıdan görülmemektedir. Yapının güneydoğusunda yine aynı dönemden kalma bir çeşme ve güney batısında ayazma, çeşmenin güneyinde ise abdesthane ve tuvaletler vardır.

Yapının mekanları üç bölüme ayrılarak A1(A1a-A1b), A2, A3 olarak adlandırılmış ve farklı renklere boyanarak gösterilmiştir (Şekil.3,4,5).

1.2.A1a Nolu Bölüm

Yapının-4.40m kotundaki mekanlara, güney duvarına bitişik betonarme yapının giriş holünde bulunan 85 cm genişliğinde 200 cm uzunluğundaki tek kanatlı muhdes ahşap kapıdan ulaşılmaktadır. Bu kapıdan girildiğinde 6 m² 'lik zemini taş, tavanı beşik tonoz ve duvarları kesme taş olan birinci mekâna, sonrasında 42 m² 'lik ikinci mekâna geçilmektedir(Şekil.6). Büyük olan mekân kendi içinde iki farklı kottan oluşmakta olup, kotlar arası mesafe 2,06 m' dir. Mekânın batı cephesindeki duvar içten merkez açı oluşturacak şekilde eğimli olarak örülmüştür. Giriş aksı ile aynı doğrultuda ve kuzey duvarında yer alan 75 cm genişliğinde 135 cm derinliğinde bir açıklık bulunmaktadır. Bu açıklığın doğu kısmında yapının kuzey cephesine bitişik-2.34m kotundan bir üst kota çıkan yıkık taş merdiven ile zeminden-2.34m kotuna çıkan biri kuzey duvarına diğeri batı duvarına konumlanmış malzemesi taş olan merdivenler yer almaktadır. Mekânın güney duvarında ve-2.34m kotunda yer alan 88 cm genişliğinde 45 cm derinliğindeki niş girişin doğu tarafındadır.

1.3.A1b Nolu Bölüm

Yapının-0.50m kotundaki mekâna kuzey duvarına bitişik betonarme ek yapıdan geçilip, 110 x 200 cm ölçülerindeki muhdes tek kanatlı ahşap kapıdan ulaşılmaktadır. Ana mekân 48 m² olup doğu duvarı içten merkez açı oluşturacak şekilde eğimli olarak kesme taş ile örülmüştür. Bu kısımda aynı aks üzerinde kuzey ve güney duvarında 85 cm genişliğinde 70 cm derinliğinde iki adet niş bulunmaktadır(Şekil.7). Yine bu kısmın zemin kotu ile 2m'lik fark oluşturacak şekilde ahşap dikmeler ile desteklenen giriş kapısının doğusunda mekânın kuzey duvarına bitişik sekiz basamaklı ahşap merdivenle çıkılan 16 m² 'lik kadınlar mahfili konumlanmıştır. Yapının doğu duvarının orta kısmında yerden yüksekliği 197 cm, içten 55 cm genişliğinde dıştan 28 cm genişliğinde ahşap bir pencere bulunmaktadır. Aynı aks üzerinde yapının batı duvarında da yerden yüksekliği 164 cm genişliği, içten 47 cm dıştan 33 cm olan ikinci pencere vardır. Mekânın güney duvarında kadınlar mahfilinin 85 cm batısında 87 cm genişliğinde 55 cm derinliğinde mihrap nişi, mihrap nişinin 10 cm batısında ise yerden yüksekliği 108 cm genişliği 134 cm ikinci bir niş ve bu nişin içinde 60 x 76 cm boyutlarında bir pencere

bulunmaktadır. Batı duvarına yakın kuzey ve güney duvarında da aynı aks üzerinde 75 x 47 cm ölçülerinde iki niş yer almaktadır.

1.4.A2 Nolu Bölüm

Özgün kargir binanın güney cephesine bitişik 100 m²'lik betonarme olarak inşa edilmiş yapı iki katlıdır.1982 yılında imam evi olarak yapılan tek katlı binanın üzerine 1990 yılında bir kat daha eklenmiştir. Günümüzde yapının-4.40 m kotu depo olarak, -1.40 m kotu ise imam evi olarak kullanılmaktadır. İmam evi, mutfak ve bir odadan, -4.40 m kotu ise bir giriş holü ve iki odadan oluşmaktadır. Yapının doğu cephesindeki 115 x 264 cm boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı -1.40 m kotuna ulaşımı sağlarken güney cephesindeki 96 x 200 cm boyutlarındaki tek kanatlı demir kapı -4.40 m kotuna ulaşımı sağlamaktadır. İmam evinin doğu, güney ve batı cephesindeki duvarların briketle örüldüğü ve çimento esaslı malzeme ile sıvandığı tespit edilmiştir. Evin iç kısmındaki bölücü duvarlarda da aynı teknik uygulanmıştır. İmam evinin tabanı betonarme döşeme tavanı ahşap kaplamadır. Yapının-4.40 m kotunda ise taban ve tavanlar betonarme, güney ve batı cephesindeki duvarlar briket, doğu cephesindeki duvar ise özgün taş malzemeden yapıldığı görülmektedir.

1.5.A3 Nolu Bölüm

Özgün yapının kuzey beden duvarına bitişik 1982 yılında yapılmış 40 m²'lik betonarme yapı günümüzde caminin ek ibadet mekânı olarak kullanılmaktadır. Mekâna doğu cephesinden 105 x 195 cm ölçülerindeki muhdes tek kanatlı demir kapıdan girilmektedir. Mekânın taban ve tavanının betonarme döşeme olduğu, kuzey doğu ve batı duvarları briket ile örüldüğü tespit edilmiştir. Mekânın dört duvarı çimento esaslı malzeme ile sıvandığı ve badanalandığı anlaşılmaktadır.

2. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Daha önce mimari açıdan belgeleme yapılmamış ve çeşitli koruma sorunları bulunan özgün kargir yapının tarihsel süreç içerisinde farklı amaçlar için kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yapılan literatür taramasında 24.04.2012 tarihli Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne ait rapor ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na ait tescil fişi dışında yapıya ait herhangi bir yazılı belgeye rastlanmamıştır.

Çalışma kapsamında bölgede yer alan kilise yapıları ile ilgili kaynaklar taranmıştır. Bu bağlamda Mazılık ve Akdam (Edward's , 1982, s. 23-32), Ayaş (Gough, 1954, s. 49-64), Kadirli (Bayliss, 1997, s. 57-87), Alahan (Gough, 1972, s. 199-212), Budrum ve Anazarbus (Bell, 1906, s. 1-29), Kozan (Seton-Williams, 1954, s. 121-174) bölgelerinde yapılmış olan çalışmalar incelenmiştir. "The Fortifications of Armenian Cilicia" (Edward's , 1987, s. 55-241) adlı eserden Kilikya bölgesindeki benzer mimari özelliklere sahip yapılar Kıbrıslar Köyü Cami ile plan bazında karşılaştırmalı olarak ele alınmış ve mimari açıdan yakın özellikler gösterdiği tespit edilmiştir (Şekil.8).

Günümüzde cami olarak kullanılan yapının, özgününde tek nefli plan tipine sahip şapel yapısı olduğu düşünülmektedir. Cami olarak kullanılan bölümlere doğu cephesinden-0.50 m kotundan

ulaşmaktadır. Ayrıca-4.40 m kotunda yer alan depo mekanlarına bir koridor aracılığıyla ve özgün yapıya ise ikinci bir geçişle ulaşılmaktadır. Katlar arasında düşeyde bağlayan taş merdiven mevcut ara kat döşemesi ile kapatılmış olduğundan kullanılmamaktadır.

Yapının-4.40 m kotuna giriş, önce betonarme ek binadan daha sonra beşik tonozlu alandan sağlanmaktadır. Girişin sağlandığı beşik tonozun, güney yönünde muhdes tuğla duvarla kesildiği, kuzey yönünde ise kısmen yıkıldığı tespit edilmiştir. -4.40 m kotu kendi içinde iki kottan oluşmaktadır, zemin kotu ile bir üst kot arası mesafe 206 cm'dir. Kotlar arası ulaşım batı duvarına bitişik ve sonradan eklenmiş taş merdiven² ile kuzey duvarına bitişik girişle aynı aksta yer alan özgün taş merdivenle sağlanmaktadır. Özgün taş merdivenin³ basamaklarında yüzey aşınmaları ve malzeme kayıplarının olduğu anlaşılmaktadır. Kuzey duvarında yerden yüksekliği 275 cm olan 128x77 cm boyutlarındaki açıklığın havalandırma boşluğu veya ışıklık penceresi olduğu düşünülmektedir. Yapının-0.50 m kotunda kuzey beden duvarına dışarıdan bitişik olarak inşa edilmiş ve son cemaat yeri gibi kullanılan alanın betonarme zemin döşemesi özgün açıklığı kapattığı belirlenmiştir. -2.34 kotunda güney beden duvarına içten açılmış mihrap nişi mekânın geçmiş dönemlerde de cami olarak işlevlendirildiğini yansıtmaktadır. Ancak, bu kottaki döşeme kalıntıları günümüze ulaşmamıştır.

Yapının -0.50 m kotuna geçiş, kuzey beden duvarı boyunca uzanan ek binadan sağlanmakta olup, güney duvarında yer alan sivri kemerli (özgünde kapı boşluğu olduğu düşünülen) geçiş günümüzde kapatılarak pencere açıklığına çevrilmiştir(Şekil.9). -4.40 m kotunda olduğu gibi bu kotta da mekânın güney duvarında mihrap nişinin açılmış olması, yapının tarihsel süreç içerisinde özgün işlevinin değişmiş olmasının yanında günümüzdeki kullanım amacının-4.40 m kotundan -0.50 m kotuna taşındığını göstermektedir.

Özgün kargir bina doğu-batı aksı boyunca tek nefli plana sahip olup, kesme taş bloklardan yığma yapı tekniğine göre inşa edilmiştir. Üst örtüsü kırma çatı olan yapının, çatı kaplama malzemesi Marsilya tipi kiremit olup, önceki dönemlerde tonoz ile örtülü olup olmadığı bilinmemektedir. Kesit çizimlerinden de anlaşılacağı üzere yapının beden duvarları düşeyde, üst kotlara çıkıldıkça daralmaktadır. Batı cephesindeki beden duvarı zemin katta 2,50 m kalınlığından başlayıp birinci katın son kotunda 1.09 m'ye düşmektedir. Yapının beden duvarlarındaki ampatmanlı sistem iç mekânda tüm duvarlarda mevcuttur. Ancak beden duvarlarındaki, zeminden en üst kota kadar belirli mesafelerde daralarak devam eden duvar yapı tekniği, batı yönündeki duvarın dış cephesinde de görülmektedir. Yapının bu cephesindeki kademelenme, önceki dönemlerde özgün yapının batısına bitişik başka bir yapının olabileceğini ya da özgün binanın farklı mekanlarının olması ihtimalini tartışmaya açmaktadır. Ayrıca, -4.40 m kotunda batı yönündeki kapının doldurulmuş olması önceki dönemlerde özgün yapının batıya doğru uzanan başka mekan ya da mekanlarının olma ihtimalini düşündürmekle beraber, batı duvarının -0.50 m kotundaki cephe içinde yer alan özgün sütunların varlığı ve aralarındaki bölümün

---

² Batı duvarındaki taş merdiven aynı zamanda, zemin kat mekanının dış mekanla ilişkisini sağlayan ancak sonradan doldurulmuş özgün kapı boşlunun önündedir.

³ Mekânın kuzey duvarına bitişik özgün taş merdivenin ilk dönem yapı elemanı olduğu düşünülmektedir.

sonradan kapatılmış olması mevcut yapının narteks kısmının olup olmadığını sorunsallaştırmaktadır (Şekil.10).

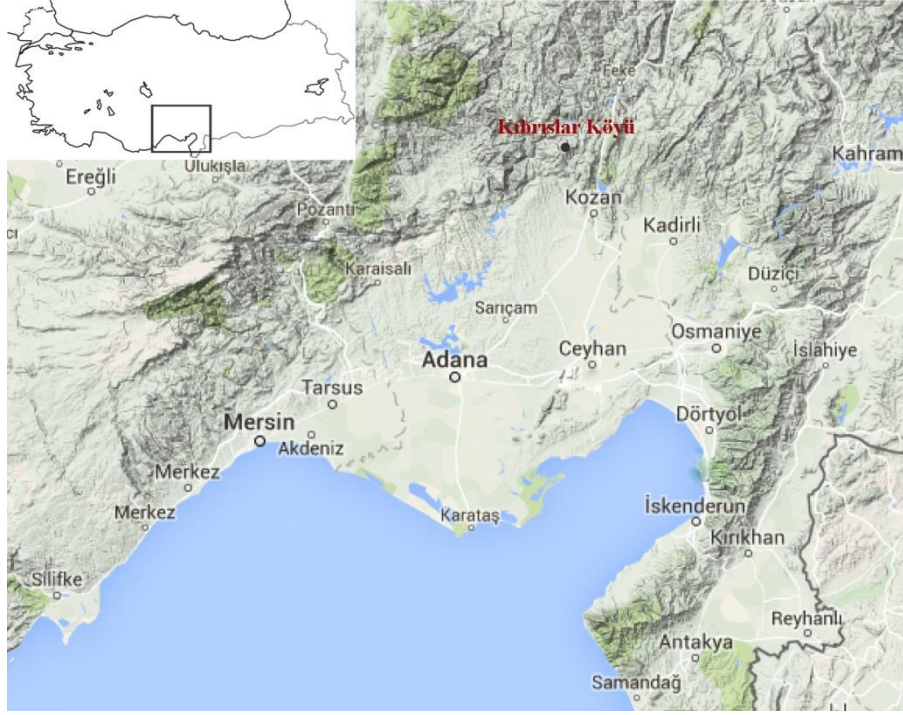
Yapılan gözlemler sonucunda özgün yapıda hem işlevsel değişimlerin olduğu hem de yapı elamanlarında dönemsel farklılıkların olduğu düşünülmektedir. Ancak, yapı üzerindeki tarihsel katmanların dönemlenmesine dair herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır. Yapı kütleli olarak ekler almış olmasına rağmen mimari özgünlüğünü korumuş ve strüktürel anlamda ciddi problemleri tespit edilmemiştir.⁴ Yapıda gözlenen malzeme bozulmalarının nedeni, zemin katın açıklıklarının kapatılması ve kısmen toprak altında kaldığı için iyi havalandırılmaması, iç duvarlara çimento bazlı sıvaların uygulanması ve ek yapılardaki kullanımdan kaynaklı sorunlar olduğu düşünülmektedir (Şekil.11).

Kıbrıslar Köyü Camisi'nin mimari özgünlüğünün korunması için yapının mevcut fiziksel sorunlarının çözülmesi tek başına yeterli değildir. Kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak sağlayacak ve özgün yapının aslına uygun korunmasına yönelik bütüncül bir koruma planı yapılması gerekmektedir. İkinci derece anıtsal yapı olarak tescillenen caminin alt kotunda yer alan yapı kalıntıları göz önünde bulundurulduğunda çevresiyle birlikte değerlendirilmesi ve bu alanın arkeolojik sit alanı olarak koruma altına alınması önemlidir. Bu şekilde henüz gün ışığına çıkarılmamış arkeolojik eserlerin olası yapılaşma ile hasar görmesi önlenilecektir.

Öncelikle, yapının kültürel mirasımız açısından önemli olduğu vurgusunun ön plana çıkarılması ve kapsamlı restitüsyon çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bütüncül koruma yaklaşımı çerçevesinde yapının bozulma ve malzeme analizlerinin laboratuvar ortamında yapılması ve restorasyon projesinin hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca kullanıcıların bilinç düzeyinin artırılması özgün mimari yapıya zarar verecek müdahalelerin azaltılması konusunda önemlidir. Bu bağlamda kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapılarak seminerler düzenlenmelidir.

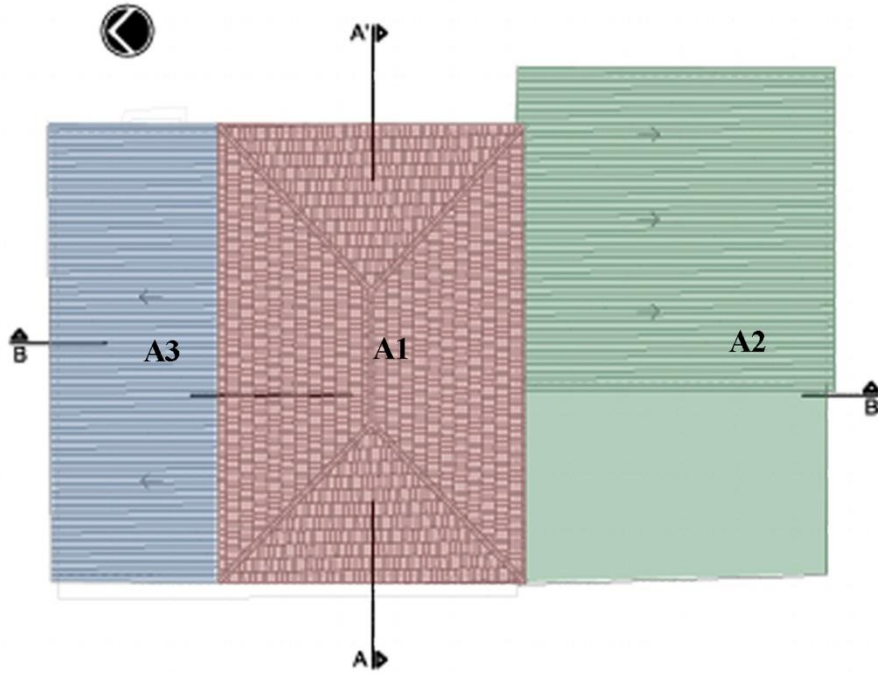
---

⁴ Strüktürel açıdan değerlendirme sadece dışarıdan yapılan gözlemlere dayanmaktadır.

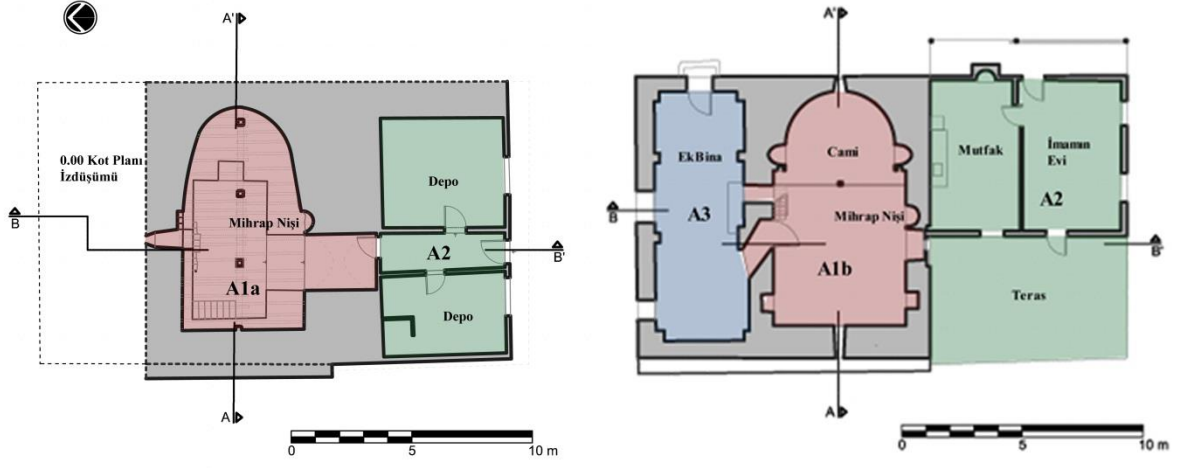
Şekil 1. Kıbrısar köyü konumu, güncel harita

(www.google.com.tr/maps/place/01500+Kıbrısar%2FKozan%2FAdana)

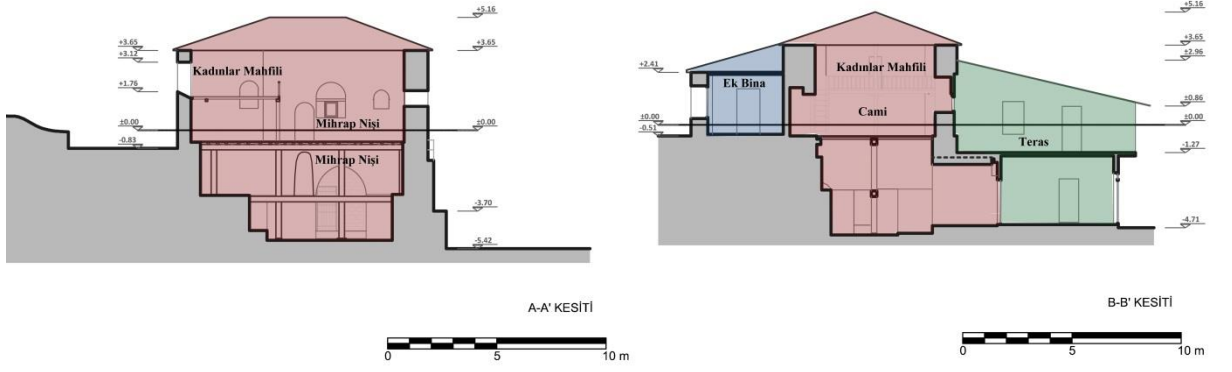

Şekil 2. Özgün yapının eklenen yapılar ile ilişkisinin gösterimi ve mevcut çatı planları

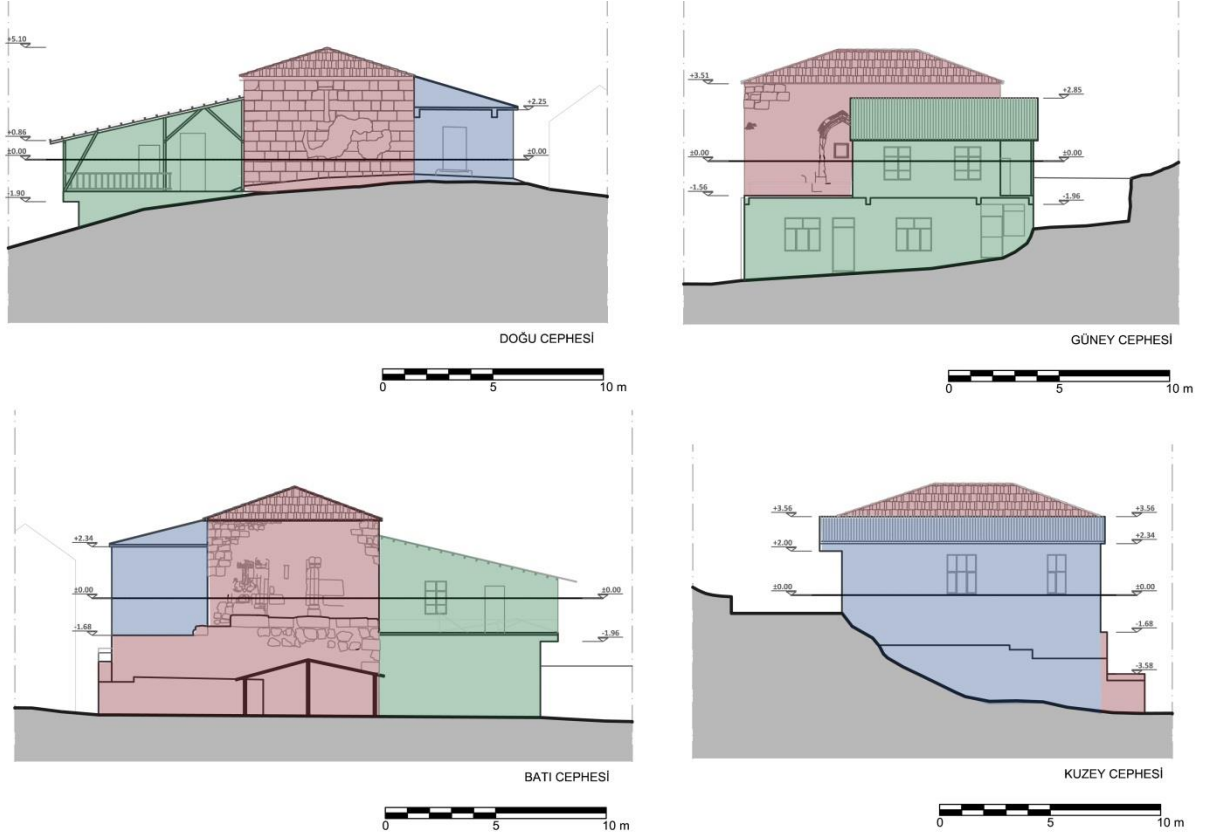

Şekil 3. Yapının -4.40 m kotu (solda) ve -0.50 m kotu (sağda) planları

Şekil 4. Yapının kuzey-güney yönünde (A-A') ve doğu-batı yönünde (B-B') kesitleri

Şekil 5. Yapının doğu, batı, kuzey, güney cephesinden çizimleri

Şekil 6. Yapının -4.40 m kotuna ulaşımı sağlayan tonozlu bölüm ve 206 cm kot farkı

Şekil 7. -0.50 m kotunda caminin içinden doğusuna doğru görsel

KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMA							
Bölgedeki Benzer Yapılar *							
Location	Date	Plan	Location	Date	Plan	Location	Date
Kalenin en yüksek noktasında kuzeyinde bulunmaktadır.	Fatih bilinmemektedir.		Saimbeyli ve Kozan arasındaki Toros dağlarında Fek'e'den batı yolunda 20 km kadar uzağındaki Maran Kalesi'nin güneyinde yer almaktadır.	Fatih bilinmemektedir.		Gökpınarsuyu ile şekillenmiş Savran'da Savran'daki Anıtsal yapılar arasında yer almaktadır.	1069 yılında Şevkâkâr Savran'da yakınlardaki Anıtsal yapılar arasında yer almaktadır.
Çardak Kalesi'nin batısında yer almaktadır.	Kaynakta tarihçe ile ilgili bilgi verilmemiştir.		Toros Dağlarında Adana'nın kuzeyinde yer alan Meydan Kalesi'nin kuzey doğusunda 1.955 rakımda konumlanmaktadır.	Fatih bilinmemektedir.		Karsantı Vadisi'nin güney batısında 1.420 rakımda bulunan Tamrut Kalesi'nin güneyindedir.	Kaynakta tarihçe ile ilgili bilgi verilmemiştir.
Tarsus ve Silişke arasındaki sahil yolunda bulunan Korykos Kalesi'nin güneyinde yer almaktadır.	Kaynakta tarihçe ile ilgili bilgi verilmemiştir.		Saimbeyli ilçesinde 1.300 rakımda Kayseri ve Kapodokya bölgesini Fek'e'ye bağlayan Kalenin kuzey doğusunda yer almaktadır.	Kaynakta tarihçe ile ilgili bilgi verilmemiştir.		Ceyhan'da yer alan Kikilya Pedias şehrinin yakınındaki Yılan Kalesi'nin kuzeyine doğru yer almaktadır.	Kaynakta tarihçe ile ilgili bilgi verilmemiştir.
Nur Dağlarının (Ami-Toros Dağları) batısında Mancılık Kalesi'nin kuzey batısına doğru şapelin kalıntıları bulunmaktadır. Dörtüçlüm(Rabat) doğusundan ulaşım sağlanmaktadır.	Kalenin kuzey batısında yer alan A kısıpı 1299 yılında inşa edilmiştir.		Meydan Dağı'nın kuzey doğusunda yer alan Kale Tepesi'nin zirvesinde, Meydan, Hotolan ve Tamrut yakınlarında bulunmaktadır.	Kaynakta tarihçe ile ilgili bilgi verilmemiştir.		*Bu çalışmada kullanılan yapıların planları R. W. Edwards, The Fortifications of Armenian Cilicia, (1987) kitabından alınmıştır.	

Şekil 8. Çalışma kapsamında Kilikya bölgesinde benzer mimari özellikler gösteren kilise yapılarının karşılaştırması

Şekil 9. Doğu beden duvarına bitişik ek yapı (imam evi)

Şekil 10. Tarihsel süreç içerisinde beden duvarındaki özgün açıklıkların değiştiği düşünülen batı cephesi

Şekil 11. Kullanıcı müdahalesine bağı niteliksiz ekler

KAYNAKÇA

- Bayliss, R. (1997). The Alacami in Kadirli: Transformation of The Sacred Monument.
- Bell, G. L. (1906). Notes On A Journey Through Cilicia And Lycaonia. s. 1-29.
- Der Nersessian, S. (1962). The Kingdom of Cilician Armenia. s. 630-631.
- Edward's , R. (1982). Two New Byzantine Churches in Cilicia . s. 23-32.
- Edward's , R. (1987). *The Fortifications of Armenian Cilicia*. Dumbarton Oaks Pub Service.
- Gough, M. (1954). A Temple and Church at Ayaş (Cilicia). s. 49-64.
- Gough, M. (1972). The Emperor Zeno and some Cilician Churches. s. 199-212.
- Ünal, A. (2006). Eski Çağlarda Çukurova'nın Tarihi Coğrafyası ve Kizzuwatna Adana Krallığı'nın Siyasi Tarihi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 15-44.
- Kütük, A. (2004). *Kozanoğulları Tarihi*. Adana: Ekrem Matbaası.
- Ramsay , W. M. (1960). *Anadolu'nun tarihi coğrafyası*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi .
- Seton-Williams, M. (1954). *Cilician Survey*. Ankara: British Institute.
- Tutar, A. (2011). *Kozan Sancağı, XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında*. İstanbul: Manas Yayıncılık.
- Wilson, M. (2003). Cilicia: The First Christian Churches in Anatolia. s. 15-30.
- Yurtsever, C. (2010). *Kozan Tarihi*. Adana: Çukurovalı Yayınları.

KOZAN KIBRISLAR KÖYÜ CAMİ: KIRSAL ALANDA KİLİSEDEN CAMİYE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR YAPININ MİMARİ ANALİZİ

Doç. Dr. Hülya YÜCEER
Arş. Gör. Melik EFEOĞLU
Arş. Gör. Fatma ZOROĞLU

Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Mimarlık Bölümü

Doç. Dr. Hülya YÜCEER

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünde 1993 yılında lisans ve 1997 yılında Restorasyon programında yüksek lisans çalışmalarını tamamladıktan sonra 2005 yılında İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsünde Mimarlık alanında doktora almaya hak kazanmıştır. 1992-2006 yılları arasında Ankara ve İzmir’de çeşitli mimarlık ofisleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Ankara Altındağ Belediyesi ve Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığında çalıştı. 2006-2013 yılları arasında KKTC’deki üniversitelerin Mimarlık bölümlerinde öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü’ne Yrd.Doç.Dr. olarak atanmış ve 2016 yılında Doç.Dr. unvanını almıştır.

E-mail: hyuceer@adanabtu.edu.tr

Tel: 0 532 176 52 00

Arş. Gör. Melik EFEOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde 2006’da başladığı lisans eğitimini 2010’da tamamladı. 2011’de Yıldız Teknik Üniversitesi’nde Rölöve-Restorasyon Programı’nda yüksek lisansa başladı ve 2014’te mezun oldu. Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü’ne 2015’te Araştırma Görevlisi olarak atandı. 2016 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Restorasyon Programı’nda başladığı doktora eğitimine devam etmektedir.

E-mail: melikefeoglu@gmail.com

Tel: 0 532 785 96 08

Arş. Gör. Fatma ZOROĞLU

Bozok Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde 2009’da başladığı lisans eğitimini 2013’de tamamladı. Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü’ne 2014’te Araştırma Görevlisi olarak atandı. 2015’te Yıldız Teknik Üniversitesi’nde Yapı Programı’nda yüksek lisansa başladı ve 2017’de mezun oldu. 2018 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Yapı Fiziği Programı’nda başladığı doktora eğitimine devam etmektedir.

E-mail: fatma.zoroglu@gmail.com

Tel: 0 543 663 43 45